శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

విమానం యెక్క-బోతూనూ

"వెంకయ్యా!"

దిగాలు పడి పోయిన్నీ దిటవు తెచ్చుకుంటూ–బరువుగా అడుగులు వేస్తూ–అప్పుడే గుమ్మం దాటి వచ్చిన చెలికాని వెంకయ్యను చూసి, యెదురు చూస్తూనే వున్న మల్లమ్మ, యిలా అంటూ లేచి నుంచుని రెండడుగులు ముందుకి వేసింది.

"ఏమి తల్లీ?"

"ఏమని సెలవు?"

"ఇదిగో కైజారు"

ఇలా అంటూ, అతను, చర్రు మని వొరలోనుంచి కైజారు తీసి పట్టుకుని చెయ్యి చాపాడు. "రాజు గుండెలు తియ్యడాని కేనా?" అంటూ ఆమె అది అందుకుంది.

"అదెలాగ మాతల్లీ?"

"ఎలా గంటే? నేను వెలమబిడ్డను కానుటయ్యా?"

"అది పురుషుల పని తల్లీ"

"వెలమల ఆడవాళ్ళు చేతగాని వాళ్ళా?"

"వెలమస్త్రీలు అసూర్యంపశ్యలు కారు టమ్మా?"

"అంటే?"

"అంటేనా?"

ఉలిక్కి పడ్డాడు వెంకయ్య, ఇది ప్రతిఘటనం అన్నట్టు కూడా తోచిం దతనికి. "ఇదేమిటి చెల్లెమ్మా యివాళ కొత్తమాటలు మాట్టాడుతున్నావూ? ఇది నీకు తెల వందా? నేను చెప్పాలా?"

"ఇప్పుడు మీ అర్థం యేమిటో అని—"

"ఇప్ప డేమి టప్పు డేమిటి, యెప్పుడూ వొక్కటే అర్థం, మీరు బయటికి రాకూడదను"

"మంచి అర్థమే. ఏం, బయటికి వస్తే?"

"తమ స్త్రీలు పరపురుషుల కంట పడ్డ తరవాత, యిక వెలమలకు మర్యాద యెక్కడి దమ్మా?"

"ఎంత పాపిష్టి బతుకయ్యా మాదీ? మాలమాదిగల దగ్గిర్నుంచి బ్రాహ్మలదాకా అన్ని వర్ణాల స్త్రీలూ అవసరం వచ్చినప్పుడు బయటికి వస్తూవుంటే, వారికి లేని మానభంగం మాకెలా వస్తుందయ్యా?"

"మొదణ్ణుంచీ అది మన ఆచారం కాదు టమ్మా?"

"స్థితి విషమించినప్పుడు కూడా అంతేనా?"

"తెగించినవాళ్ళకి విమర్శించడం యేమిటి తల్లీ ?"

"అదీ మాట. మరి మేము తెగించవద్దూ? "

"అవశ్యమూనూ"

"ఎందుకో? "

"ప్రభువు ఆజ్ఞ నెరవేర్చడానికి"

"గొంతుకు పిసుక్కోడాని కన్నమాట...అవునా?"

ఈమాటలో శౌర్యం తలముసక లయింది.

అతను మొగం వంచుకున్నాడు.

"అంతేనా? "

మొగం పైకెత్తాడు; గాని పక్కకి తిప్పుకున్నాడు.

"మాట్లాడ వేమయ్యా? "

"ఏమి చెప్పను తల్లీ? "

"ఏమి చెబుతావూ? ఏమి చెప్పగలవూ?......ఎంత కర్మమయ్యా? శత్రువు వచ్చి పీకమీద కూచున్నప్పు డయినా—మొగవాళ్ళకి తల వాటి వచ్చినప్పు డయినా—"

"వెలమవీరులకు తలదాటి రావడం యేమిటమ్మా? "

ఈమాట అనేటప్పు డతని చూపులు చెరకాను బల్లే లయిపోయాయి.

"ఏమిటీ?......మళ్ళీ అను ఆమాట"

"ఏం అనకా ? "

"అయితే, యిప్పుడు నీ రాకకు కారణం?"

"అది దొరవారి ఆజ్ఞ"

"అదే నయ్యా! పోనీ, దాని క్కారణం?"

"మానభంగభయం—"

"ఏమిటీ?......ఎవరికీ? బొబ్బిలి వెలమస్త్రీలకే?"

మల్లమ్మ యిలా వురిమింది. గతుక్కు మన్నాడతను.

"మేము యుద్ధరంగంలోకి వెడితే పగవాళ్ళింతకంటే కఠినంగా మాట్లాడతారా?"

"తర్కాని కిది సమయమా అమ్మా?"

"అది నే నడుగుతున్న మాట. వెలమస్త్రీలు బయటికి రాకూడ దన్నది సామాన్యధర్మం. స్థితి విషమించినప్పు డెందుకు రాకూడదూ?"

"వెలమలు ఇదివరలో చేసిన యుద్ధాల్లో ఎప్పు డయినా స్త్రీలు కత్తిపట్టడం—"

"శత్రువు దుష్ప్రయత్నాలు ఫలించడానికి సిద్ధంగా వుండడమూ—పైవారు కోట విడిచి పొమ్మనడమూ—"

"ఒకదాని కొకటి యెప్పుడేనా పోలిక వుంటుందా?"

"మరి యిం కెందుకా మాటా? అప్పటప్పటి వెలమస్త్రీలు యుద్ధరంగాల కెందుకు వెళ్ళలేదో మన కేం తెలుసూ?"

అతనికి జవాబు తోచలేదు.

"కాకపోయినా, ఇప్పుడు మనకి వచ్చిన అవస్థల వంటివే వారికీ వచ్చా యనీ, అయినా అప్పటి వెలమస్త్రీలు యుద్ధ రంగాలలోకి వెళ్ళక అంతఃపురాల్లోనే పొడుచుకునో, కాల్చుకునో బుగ్గి అయిపోయా రనీ నిదర్శనా లేవీ? అదీ గాక: వారు వీరమాత లయి వుండవచ్చు. వీరపత్నులు న్నూ అయి వుండవచ్చు. తాము 'వీరాంగనలే' అని అని పించుకోడానికి వారు ముచ్చటపడివుండక పోవచ్చు. ఇప్పుడు మే మలా కాదు. కోటలో వున్న వెలమస్త్రీ లందరూ "మన మైనా విజయరాముణ్ణి పొడిచెయ్యవద్దా?" అంటు న్నారు. మా శౌర్యం అంతా యేమి కానూ? కత్తి పట్టా లని నాకు సరదా పుట్టింది. నేను వీరమాత నవుదునో కానో తెలుసుకోవా లంటే నా బిడ్డ పాలబుగ్గలవా డయి పోయె. ఇక నే నేం చెయ్యాలీ? చిన్నతనంలోనే "మల్లమ్మ యెన్నిక అయిన" దని పేరు తెచ్చుకున్నాను. నీ ప్రభువుకి తగిన రాణి ననిపించుకున్నాను. మరి యిక "విజయరాముడి పాలిటి మహిషాసురమర్దని" ననిపించుకో వద్దు టయ్యా?"

ఈమాటలతో వెంకయ్య చెవులు గళ్ళుపడ్డ ట్టయి పోయాయి.

"ఏ మంటావు వెంకయ్యా?"

ఏదో అనబోయాడు కాని మాట రా లేదు.

"వెలమల ప్రయత్నాలు వ్యర్థం అయినప్పుడు—వెలమ దొరల శౌర్యం నిస్తేజం అయిపోయినప్పుడు—"

"ఏ మన్నావు తల్లీ? "

ఇలా అంటూ అతను పుద్రిక్తుడై నాడు. ఈమాటలో అతని శౌర్యం అంతా మూర్తీభవించింది.

"ఉలిక్కిపడకు. నువ్విప్పు డేమి చెయ్యడానికి వచ్చావో తెలుసుకు మరీ మాట్లాడు......చూడూ. బొబ్బిలి వెలమవీరుల ప్రతాపం మొక్కపోయినప్పుడు—"

"వినలేను, అమ్మా! సహించలేను. నువ్వీక యీ ధోరణి మార్చకపోతే నారక్తం వుడికెత్తిపోయి—"

అతని చెయ్యి గభీమని కైజారుమీదకి పోయింది.

"ఇంకా యెప్పుడో వుడుకెత్తుతుంది. ఇప్పటికి మంచు గడ్డలాగే వుంది, కదూ? "

"హరహరా! మహాదేవ! చెల్లెమ్మా! "

ఇలా అంటూ, పళ్ళు పటపట కొరుకుతూ, కైజారు దూస్తూ, నిప్పులు కక్కుతూ పైకి చూశాడు. వీరావేశంతో అతని శరీరం ఆపాదమస్తకమూ మెరుపుతీగ అయిపోయింది; కాని ఆమాపులకు "నే నేం చెప్పాను? నువ్వేం చేస్తున్నావు? " అంటూ కసురుతున్నట్టు రంగారావు ఉగ్రముఖం కనపడింది,

వెంటనే గభీమని ఆ వుద్రేకం అడ్డుపడిపోయింది. మొగం వాలిపోయింది. దంతఘర్షణం క్రమాంతరువు లలో తగ్గుతుండగా, "తల్లీ...తల్లీ...తల్లీ..." అని ఆగి ఆగి పలుకుతూ అత నది నిట్టూర్పులుగా మార్చేశాడు.

చెయ్యి, తోటకూర కాడలాగ వేలాడిపోయింది.

ఈబుస్సలూ, యీాచల్లబడిపోవడమూ మల్లమ్మకు ఏవ పుట్టించాయి.

"బీరాలకా విరోధులు లొంగుతారు? ఒక్క రోజుకే నిరాశ చేసుకోవలసివచ్చినప్పుడు వెలమల కింకా మర్యాద అంటే యేమిటయ్యా? నిజంగా, ఇప్పుడు, బొబ్బిలి వెల మల రక్తం వుడుకెత్తే స్థితిలోనే వుంటే శత్రు వింకా అలా కులుకుతూ వుంటాడా? ఏమి దుష్కాలం వచ్చిపడింది?"

"కాలం దుష్ట మయిపోయింది కనకనే ప్రభువు ఆజ్ఞ యిలా వుంది"

"తప్పు, తప్పు. కాలం దుష్ట మయిపోయింది కనకనే స్త్రీలు కూడా కత్తి పట్టాలి. వీరాధివీరు డయ్యుండిన్నీ బొబ్బిలిమీాదికి రాజు సొంతంగా రాలేకపోయాడు. వజ్రాలవంటి మహాయోధులు పదుగు రుండినా అతగాడు తురకల సాయం పుచ్చుకున్నాడు. దాని ఆంతర్యం మీా కేమయినా గ్రహించగలిగారా? ఇలాంటి స్థితిలో స్త్రీల

సాయం పుచ్చుకోడం వెలమలకు లజ్జాకారణం కాదని వూహించ లేరా వెలమలు?"

అత నేదో అనబోయాడు; గాని అంతలో,—

"పైగా, పురుషులు స్త్రీలను కోరడం కాదిది. స్త్రీలే పురుకుతా మనడం. భేదం యే మయినా తెలిసిందా?

"ఫలితం—"

"ఫలితమా? వెర్రివాడా? రాజు బొబ్బిలిమీదికి సొంతంగా రాలేకపోయా డంటే అది అతనికి స్త్రీత్వం కాదుటయ్యా? అలాంటి శత్రువును బొబ్బిలి వెలమదొరసానులే పరిమార్చిస్తే ఫలితం యెంత చక్కగా వుంటుందో వూహించుకోలేవు టయ్యా?"

"తల్లీ—"

"ఇలా చూడు నాయనా! శ్రీరాజా రావు రంగా రావు దొరవారికి నేను ధర్మపత్నినే. మరి వారికి సహధర్మచారి ణ్ణని కూడా అనిపించుకోవద్దు టయ్యా?"

"కాక యిప్పుడేమి లోటు వచ్చిందమ్మా?"

"ఏమి మిగిలింది తండ్రీ? "బొబ్బిలి రాణికి మూడూళ్ళ ముండభరణం యిస్తా" నన్న రాజు బతికేవుండగా, బొబ్బిలి రాణి ఆత్మహత్య చేసుకోవడమా? ఇది నాకు మానభంగం కాదూ?"

“ముండభరణం” అనే మాట అతనికి చురుక్కు మనిపించింది. “అలా అంటాడా?” అని రాజుమీదా, “అలా కబురంపడం యేమీ?” అని మల్లమ్మమీదా అతనికి చాలా కోపం వచ్చింది. అయితే, అది ప్రారంభంలోనే మిళిత మయిపోయి యేకధారగా రావడంవల్ల యిక్కడ ప్రకటించడానికి వీలు లేక—గుండెలు తాళక లోపల్లోపలే అణిచేసుకున్నాడు. ఈ ప్రయత్నంలో వుండడంవల్ల అతను మరి జవా బయినా చెప్పలేకపోయాడు.

“మీ ప్రభు వెక్క డయ్యా?”

“మొగసాలలో—వెలమలమధ్య—సర్వసన్నద్ధులై—”

“వెళ్ళి యీ సంగతి చెప్పి రా”

“ఆజ్ఞ లేదు తల్లీ!”

“పోనీ, నేనే వెడతాను. నా కడ్డేమిటీ?”

“నీ కడ్డేమి టమ్మా? నిన్నడ్డుకోడాని కెవడికి గుండె లున్నాయి తల్లీ? అయితే,—ముందిక్కడ పొడిచి—”

ఇలా అంటూ అతను, తర్జనితో నిర్దేశిస్తూ యెగు రొమ్ము విరుచుకు నుంచున్నాడు.

“ఏమి మాట అన్నావూ? అదా మల్లమ్మ చేసే పని? ఎంత చక్కగా వూహించావూ? నేను కైజారు దుయ్యడమే వస్తే అది రాజు పేగులు బయటికి తియ్యాలి. స్వజనం

మీద టయ్యా నా ప్రతాపం?''

ఈమాట శూలమై అతని గుండె దూసుకుపోయింది. దాంతో మాట నిలిచిపోయింది.

"మల్లమ్మ అంటే నీకు ఫ్రాన్తి స్వపక్షపరపక్షనిర్ధూమధామురా లని తోచిందా నాయనా?''

పక్కవాటుగా వున్న మొగం ఆమెకేసి తిప్పుకున్నాడు; కాని చూపులు మాత్రం తివాసీమీదే వున్నాయి.

"అయితే, వెంకయ్యా! నా కిక నాదేవుడి దర్శనం లేదు టయ్యా?''

అప్పటికి గుక్క తిప్పుకోగలిగాడు. అయ్యవార్లంగారు నూరిపోసిన పురాణసారం అంతా గభీ మని నెమరుకి వచ్చింది. దాంతో "ఈక్షుద్రమానవకళేబరం విడిచిపెట్టేసిన తరవాత అది శాశ్వతబ్రహ్మకల్పమే కాదు టమ్మా నీకు?" అంటూ మొండిగా బదులు చెప్పాడు.

"మెట్టవేదాంతంచాలించు. ఈమానవకళేబరంవున్నంత సేపే—మానవకళేబరానికే పగ అయినా, కసి అయినా''

"ఈకళేబరం శాశ్వతమా?''

"నీ వెలమతనం మాత్రం శాశ్వతమా?"

అతను మళ్ళీ మొగం వంచుకున్నాడు.

"బొబ్బిలి కొట్టడానికి వచ్చిన రాజుకి మాత్రం తన

కళేబరం శాశ్వతం కాదని తెలవదూ?''

"ఈబొబ్బిలి పాటిమీదే అది వారక్కపోతే కదా?"

"ఆపనే కాదూ నేను చేస్తా నంటున్నదీ?"

యుక్తి తోచక, అతను "వాగ్వాదం చాలించవు కల్లీ?''
అని లాలనగా అడిగాడు.

"బొబ్బిలి పేరి కోమటి రమణులు గోల్కొండసర
దార్లను తూనికరాళ్ళతో చీకాకుపరిచారుట. బొబ్బిలి
పాటకపు స్త్రీలు విజయనగరం సరదార్లను రోకళ్ళతో
కుమ్మారు ట. బొబ్బిలి వెలమదొరసాను లామాత్రం
అయినా కారు టయ్యా?''

"ప్రభువు నాకోసం కనిపెట్టుకుని వుంటా రమ్మా?"

"నువ్వు కూడా వుంటే కాని వారు రాజుమీదికి
వెళ్ళరూ? తోడబుట్టువులనూ, తల్లులనూ, పిల్లలనూ
పొడిస్తే గాని నీకు పౌరుషం రేకత్తదు కాబోలునేం?"

పేగులు తోడేసిన ట్టయిపోయి, అతను నిట్టూర్పు
విడుస్తూ కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

"ఎంత పాపం బద్దలాసిపోయిం దయ్యా! సత్యభామ
కాసె బిగించి విల్లు వంచి నరకాసురుణ్ణి గజగజలాడించి
వేసింది. ఓరుగంటిలో రుద్రమ్మా పల్నాటిలో నాగమ్మా
కత్తి విసరగా పరసేనలు చెల్లాచెద రయిపోయాయి. మది

బొబ్బిలిగడ్డమీద, మల్లమ్మకై జారు దూస్తే రాజేమయి పోతాడో లోకానికి తెలవవద్దు టయ్యా? ”

“ఊహలతో యేమి లాభం తల్లీ? ”

విసిగిపోయి అతనిలా అనేటప్పటికి, తోకతొక్కినతాచు లాగ, ఆమె “ఊహలా? ...ఏమిటీ?” అని కస్సు మంది.

“జరుగుతుందో జరగదో—”

“ఇంకా అదే మాటా? వెలమవీరుడి నోట రావలసిం దేనా యీ మాట? ”

“.................”

“నేటికి బొబ్బిలిగడ్డ విరిగిపోయిందా? ”

“...............”

“తాండ్ర పాపారాయణింగా రుంటే—”

“పాపారాయణింగారి కీవార్త అయినా తెలిసిందో లేదో? అక్కడ రాజాము కోటగతి యేస్థితిలోవున్నదో?”

“నిజమే. పాపారాయణింగారి కీవార్త అయినా తెలిసిందో లేదో? రాజాముకోట సంగతి అలావుంచు. బొబ్బిలికోట మాట యేమిటీ? ఇక దీనికి నీళ్లు వదులు కోవలసిందేనా? ”

“.................”

“పాపారాయణింగారు లేరు. తక్కినవా రంతా ?

బీరాలు పలికిన వెంగళరాయణింగా రేం చేస్తున్నారయ్యా? చెలికాని వేంకటరాయణింగారి సంగతి కనపడుతూనే వున్నది మరి రావు చిన్నారాయణింగారు, దామెర ధర్మా రాయణింగారు, ఇనగంటి నరసారాయణింగారు, కాకర్ల పూడి వెంకటరామరాజుగారు, పంతెన బుచ్చన్న గారు— ఏరయ్యా వీ రంతానూ? ఏం చేస్తున్నా రయ్యా? రాజు దుర్మణవార్త నా చెవిని వెయ్యగల మొగవాడు బొబ్బిలి పాటిమీద లేడు టయ్యా?"

"...... ... ..."

"మాట్లాడవు ...అయినా, ఏమని మాట్లాడతావూ? కత్తి ఝళిపిస్తూ జనానాలోకి వచ్చావు. మహాగొప్ప పని దొరికింది నీకు; కాని, నాయనా! బొబ్బిలి వెలమదొర సానులకు, పగవాళ్ళని పొడిచెయ్యడానికి లేకపోతేమానె, సొంతంగా పొడుచుకోడానికయినాఅవకాశంవుండనియ్యి"

"... ... ..."

"నూరు కుటుంబాల వెలమస్త్రీలు. చికిలీచేసిన చంద్ర హాసాలు. కష్టసమయంలో వుపకరించవలసిన యెంత శక్తి అడవిగాసిన వెన్నెల అయిపోతున్నదీ? బొబ్బిలి కిలాంటి పాట్లు వచ్చినందుకు వా రెంత కుమిలిపోతున్నారో, శత్రువులను చీల్చి చెండాడా లని యెంత తహతహ లాడి

పోతున్నారో యెవరు చూశారూ? వెంకయ్యా, ఇష్టం లేకపోతే జయించినా మేము బతక మయ్యా! చచ్చిపోడాని కయినా యుద్ధంలో వురకడాని కనుజ్ఞ యిమ్మని అడగవయ్యా దొరగారిని"

"నీకు పది జవాబు లెందుకు తల్లీ? మాకు అక్కడ రంగారాయణింగా రెంతో యిక్కడ మల్లమ్మ అంత"

"అయితే, యుద్ధంలోకి వెడదాం పద"

"అది రాజాజ్ఞకి వ్యతిరేకం తల్లీ"

"ఇంకెందుకూ మరి పొగడడం?"

"నేను రావువారి సేవకుణ్ణి. దొరవారి ఆజ్ఞ యిలా వున్నది. జవదాటడానికి నే నెంత—"

"అది దొరవారి ఆజ్ఞ అయితే, యిది దొరసానిగారి ఆజ్ఞ, వెళ్లి మీదొరగారి నిలా తీసుకురా"

"పని కాకుండా కళ్ళబడడానికి ఆజ్ఞలేదు తల్లీ"

"అంతే?......ఎంత చెప్పినా ఆమాటే? మనం పోయినా లోకం వుంటుంది. బొబ్బిలి వెలమలు, అమానుషచర్యలు నడిపిన రాజుని పొడిచెయ్యలేకపోయా రనీ, ఆపని చెయ్యడానికి స్త్రీలు సిద్ధపడగా అడ్డుకున్నారనీ—"

".................."

"వెంకయ్యా!"

"అమ్మా !"

"ఏ మంటావు? "

"ఆలస్యం అయిపోతున్న దంటాను. దీనివల్ల యేమీ ప్రయోజనంలే దంటాను"

"అంటావు...... అనవూ మరీ? దొరకి తగిన జెట్టివి. ఈ విషయంలో అయినా యింత స్థిరంగా వుండగలిగినం దుకు చాలా సంతోషిస్తున్నాను. నాయనా! ఆలస్యం అయిపోతున్నది—అయేపోయింది కాదూ? ఏమంటే యేం చెబుతా వక్కడ? పగవాడి గుండెలు తియ్యవలసిన కైజారు చేసుకున్న పెళ్ళాం మీాదికి తిప్పారా అని అడిగిందని చెప్పేం? "శత్రువుల చేజిక్కి మేము మానభంగం పొందకుండా యిలా ముందు జాగ్రత్త వహిస్తున్నట్టే, యీస్థితి సంభవించకుండా వుంటేటట్టు పైనుంచి తాఖీదు వచ్చినప్పణ్ణుంచీ జాగ్రత్తపడితే యెంత బాగుండిపోవు నూ? " అని అడిగిందని కూడా చెప్పేం? "

"..................."

"పట్టుమంటే గుప్పెడుండదు ప్రాణం. దానికోసం కాదు సుమా యీ రాద్ధాంతసిద్ధాంతాలు. కన్ను మూసి తెరిచే టప్పటికీ లోకం యెక్కడో యీజీవు డెక్కడో? ఇదివర కిలాంటి తనువు లెన్నయినాయో? ఎన్ని అనుభ

వాలు .సంభవించాయో? ఇకముందెన్ని కనిపెట్టుకున్నారో? కాని యింతకంటే నికృష్టత మరి వుండదు. ఇంతకంటే దౌర్భాగ్యం మరితటస్థించదు.పగవాడు కానిమాటలాడడమూ, మొగవాడు కాని చేత చెయ్యడమూనూ. శరీరం వుడికిపోతున్నదయ్యా! ఇంతకంటే చిత్రవధ మేలు సుమా''

అతనికి చెయ్యి పెట్టి కడుపు కలిచేసినట్టయింది.

"ఆత్మహత్య మహాపాతకం అన్నారు పెద్దలు. కాని బొబ్బిలి రాణికి అదే సంభవించింది. పొడిచి పొడిచేసుకుంటే యీతహతహ లేకపోవును. బొబ్బిలి కొట్టాలని యెక్కడ సంకల్పం కలిగిందో ఆ రాజు గుండెలమీద కసుక్కున వ్రెక్కపోటు పొడిస్తే తరవాత యేమయిపోయినా యీ ఆరాటం లేకపోవునయ్యా"

"...............''

"ఇప్పుడేమనుకుంటే యేమి లాభమూ? నిన్నుమాత్రం యెన్నంటే యేమి ప్రయోజనమూ? రంగారాయణింగా రంతటి వీరాధివీరుడి యిల్లాలికే యిలాంటి గతి తప్పనప్పుడిక యితర్ల మాట చెప్పేదేమి వున్నదీ? బతికుంటే బొబ్బిలిరాణికి భరణమే యిస్తాడు విజయరాముడు—''

"అమ్మా!"

"ఏమి నాయనా! నీ వీరవిహారానికి మల్లమ్మ అడ్డు వచ్చిందా? ఇదిగో పంపేస్తున్నాను. ఇంతసేపు వాగాను. వాగడం వొక్కటే కనపడుతున్నది; కాని మరేమీ లేదు. నిజమే. పగతీరకుండా చచ్చిపోయాటప్పు డిక యెవరి నేమంటే యేమి వస్తుందీ? అక్కసు పట్టలేక యేమి టేమిటో అన్నాను. క్షమించాలి సుమా అన్నయ్యా! మల్లమ్మ మంచీ చెడ్డా చెప్పేదే కాని, చివరికి, ఆజ్ఞ జవ దాటేది కాదని చెప్పి, తప్పులు మరిచిపొమ్మన్నా నని ప్రార్థించినట్టుకూడా మీ బావగారితో చెప్పాలి సుమా అన్నయ్యా!"

"……………………"

"శ్రీమన్నారాయణమూర్తీ! సూర్యచంద్రుల్లారా! ఇదే నా కడపటి పూజ. ఇదే నా కడపటి నమస్కారం. ఇదే నాకడసారపు ప్రార్థన. పాలబుగ్గలవాడయిన నాబిడ్డని చల్లగా చూడండి. నా ఆయు వంతా అతనికి పొయ్యండి. బొబ్బిలి రావువారి రాజవంశం అతని పేరుగా నిలపండి. అకాలమరణాం పొందుతున్న యీ వెలమవీరుల శేష శౌర్యం అంతా అతనికి దఖలుపరచండి. నాభర్తగారు చెయ్యవలసిన పని అతనిచేత చేయించండి. అదే నాకు

పదివేలు. అదే నాకు వరప్రసాదం. అప్పుడే నాయాతన తీరుతుంది.........కైజారు పదునుగానే వుంది. లేకపోయినా సాహసం వుంటే తడిపాతే చాలుతుం దెంతకైనా. శ్రీహరీ! శ్రీహరీ! శ్రీ...హ.. ర్...ఈ..."

ఒక్కటే పోటూ, ఒక్కటే పాటూను.

వెంకయ్య కళ్ళు చిరతలు కమ్మాయి. చివరి కతని కళ్ళకి అంతా శూన్యంగా కనపడింది. క్షణంలో అతని చేతులు రాణివాసం శూన్యం చేసేశాయి.

౧౯౨౬ ఫిబ్రవరి
(భారతినుంచి సవరణలతో)